

Hvordan jobber Etisk handel mot oppdragsgivere og innkjøpere?

Lilleaker | 15.01.24 | Jonas Ådnøy Holmqvist

*Sammen om handel som
lønner seg for mennesker,
samfunn og miljø*

Næringsliv

Sivilsamfunn

Arbeidstaker

Arbeidsgiver

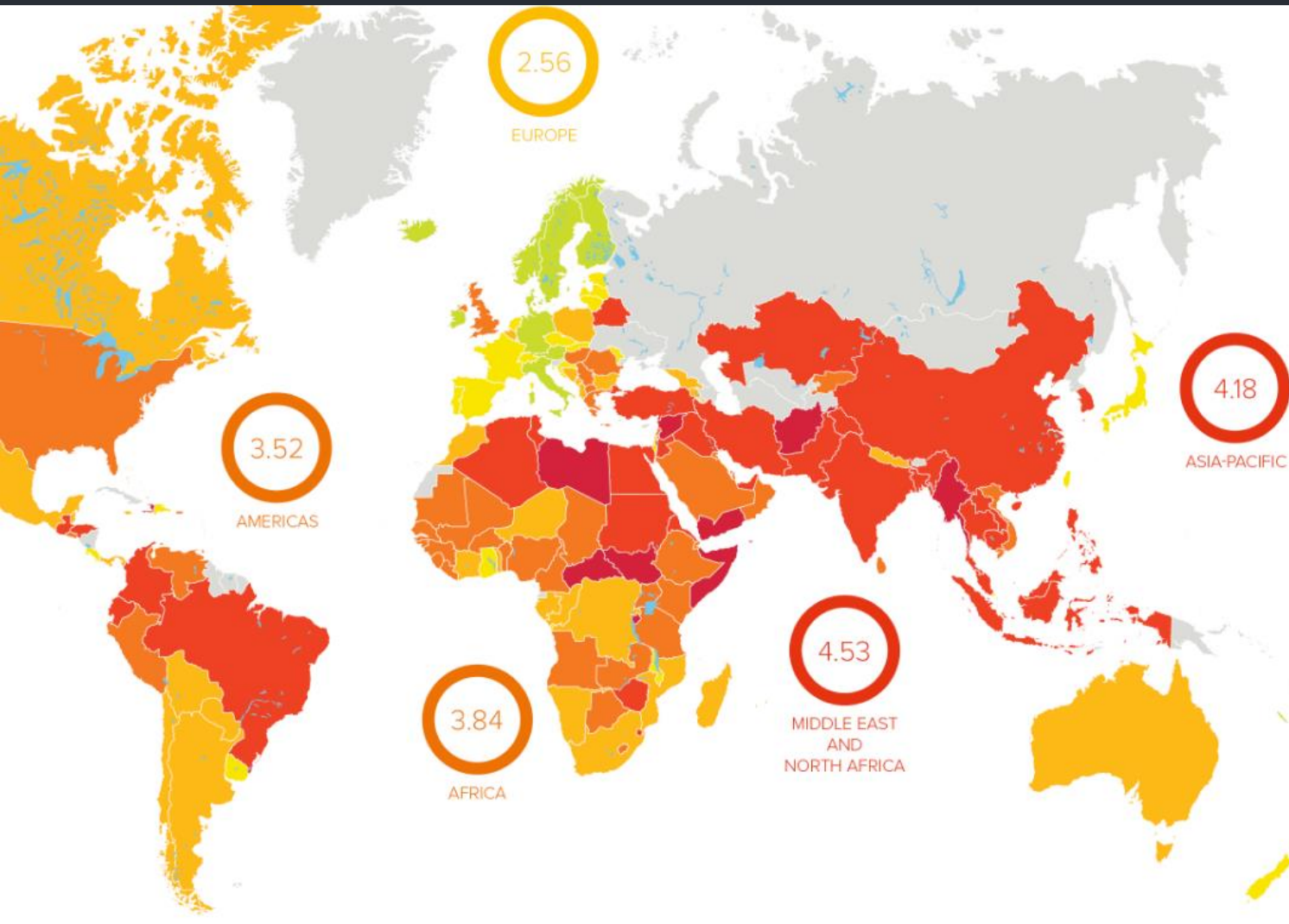

Stifterorganisasjonene som startet Etisk handel i år 2000

- Dagligvarebransjen tidlig i gang med etisk handel

Foto: kaffeplukkere i Colombia, CC: McKay Savage

Gloablisert handel

Store avstander skjuler forskjeller

Nyheter om pressede arbeidsforhold og alvorlige rettighetsbrudd kommer frem.

Tekstiler og mobiltelefoner er bare to av mange eksempler.

Fokus på leverandørkjede i tekstilbransjen

- Tekstilbransjen har aktører som er ledende på leverandørkjedeoppfølging og etisk handel
- Leverandørdialog om ledetider, lønn og arbeidsforhold
- Fagforeninger og arbeiderkomiteer sentralt
- Levelønn er et mål for flere
- Still krav til tekstilleverandører

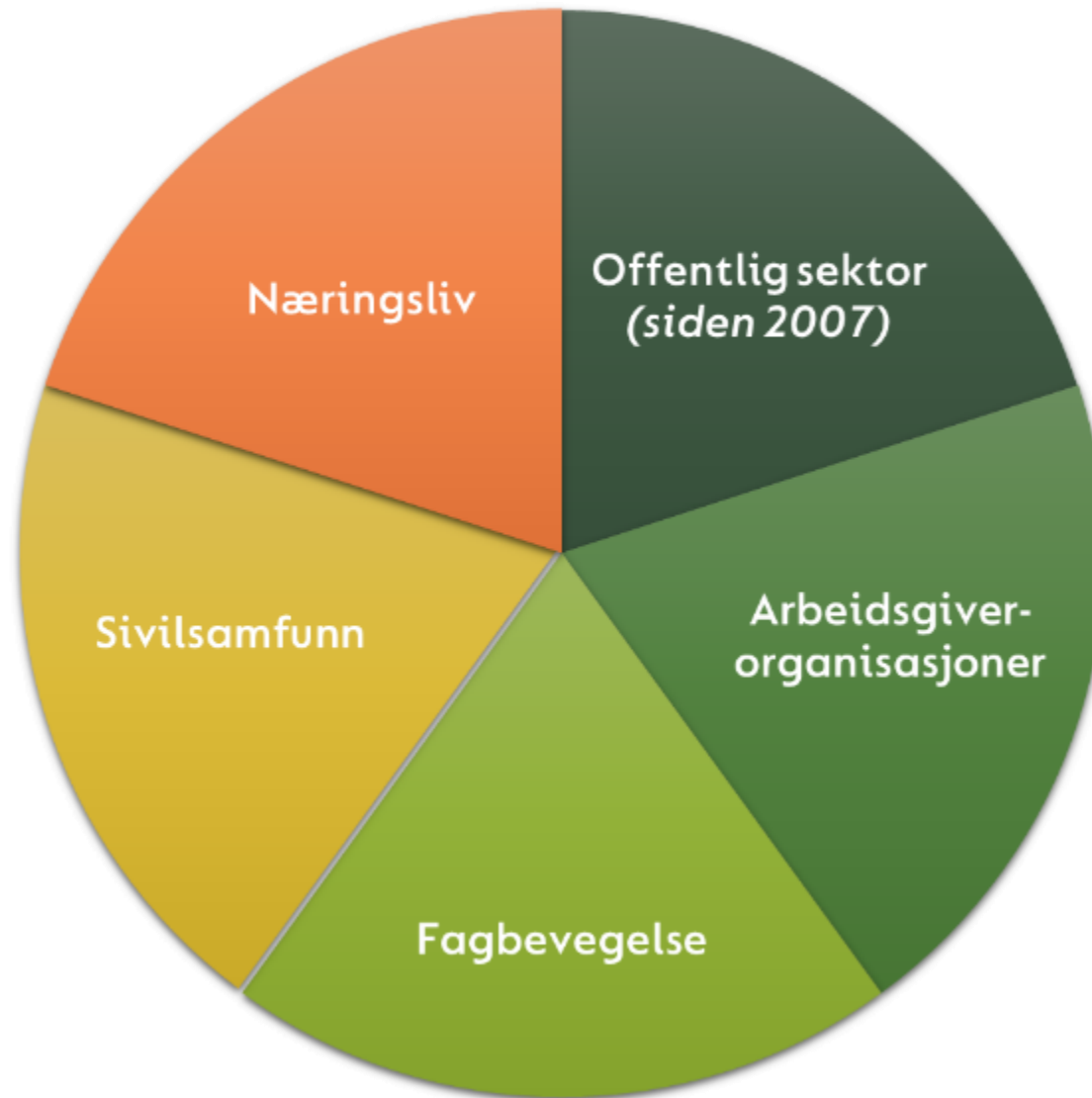

Foto: Tekstilarbeidere i Bangladesh i Etisk handels prosjekt for sosial dialog

- Private virksomheter i flertall blant 217 medlemmer.

Offentlig sektor med i samarbeidet i 2007!

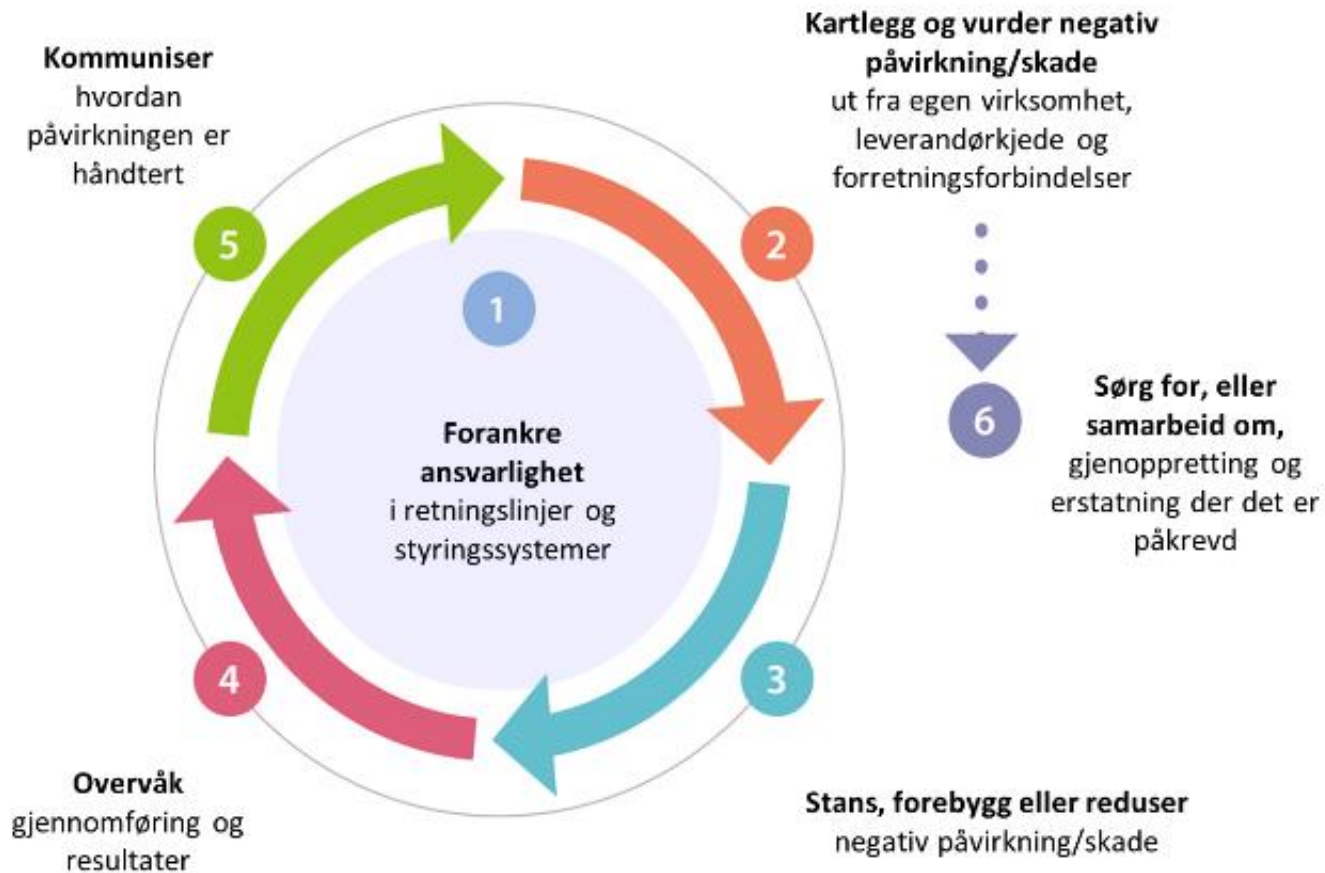

Difi
Direktoratet for
forvaltning og ikt

Bærekraftig forretningspraksis muliggjøres gjennom aktsomhetsvurderinger

Aktsomhetsvurderinger er den anerkjente metoden for å kartlegge, prioritere og følge opp faktiske og potensielle negative effekter.

- FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter
- OECDs rammeverk for aktsomhetsvurderinger

Utvalgte risikokategorier offentlige innkjøp

IKT- utstyr

- ▶ Produkter: PC-er, mobiler, nettbrett, batterier
- ▶ Det forekommer alvorlige menneskerettighetsbrudd, bl.a. utvinning av mineraler, gjennom barne- og tvangsarbeid.
- ▶ I produksjonen er det dokumentert tvungen overtid, lave lønninger, misbruk av studenter og tvangsarbeid av bruk av minoriteter (bl.a. Uighurer), oppsigelse av fagforeningsledere m.m.

Batterier

- ▶ Produkter: kjøretøy
- ▶ Det forekommer alvorlige menneskerettighetsbrudd, bl.a. i utvinning av mineraler, gjennom barne- og tvangsarbeid. Utvinningen opprettholder væpnet konflikt (60 % av verdens produksjon av kobolt stammer fra DR Kongo).

Mat og drikke

- ▶ Produkter: Frukt og grønt m.m.
- ▶ Dokumenterte barnearbeid, tvangsarbeid (bl.a. i Italia og Spania), urimelig lange arbeidsdager og lave lønninger. 60 % av alle verdens barnearbeidere jobber i landbruket – i alt 98 millioner jenter og gutter.
- ▶ Enkelte varer er forbundet med opprettholdelse av mafia-aktivitet (f.eks. tomater fra Italia, avokadoer fra Mexico).

Medisinsk forbruksmateriell

- ▶ Produkter: Smittevernsutstyr og engangshansker.
- ▶ Det forekommer alvorlige menneskerettighetsbrudd. Det er dokumentert tvangsarbeid ved bruk av migranter for å produsere engangshansker i Malaysia. Korrupsjon er også en stor utfordring.

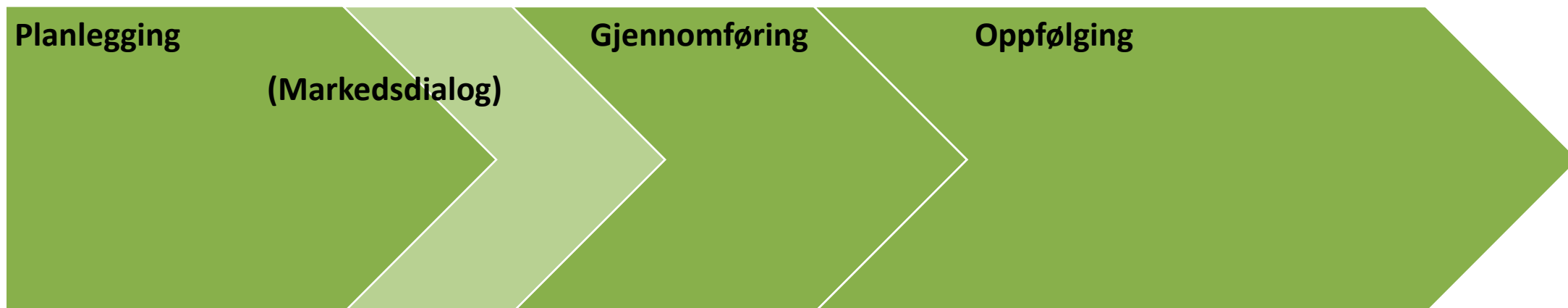
Øvrige varer og tjenester: tekstiler

- ▶ Produkter: Arbeidstøy
- ▶ Tekstilindustrien kan kategoriseres som «hyper-konkurransedyktige», noe som i praksis har ført til selskaper og underleverandører som innlater seg på rask og billig produksjon. Arbeidstakere i høyrisikoland som Kina, Indonesia, India, Pakistan og Bangladesh, og spesielt de som arbeider i fottøy- og lærindustrien, blir dermed utsatt for svært høy risiko for å bli tvunget til å arbeide lange dager, ofte med håndtering av farlige kjemikalier. Råvare som bomull har samme risiko som mat og drikke, jordbruk har dokumenterte menneskerettighetsbrudd.

Kilder:

- [Høyrisikolisten \(DFØ 2022\)](#)
- [2022 list over goods produced by child labour or forced labour \(US State department 2022\)](#)

Prioritering av risiko

Kartlegg avtaleportefølje

Ranger avtaler
etter risiko

Planlegg
oppfølging

Videre lesning:
[Salient Human Rights Issues : UN Guiding
Principles Reporting Framework
\(ungpreporting.org\)](#)

Etisk handel Norge

- Risikoinformasjon prioriterte bransjer
  - DFØs høyrisikoliste
- Aktsomhetsvurderinger for offentlige oppdragsgivere
  - Ressurser
  - Kurs for offentlig sektor
- Nasjonalt og internasjonalt nettverk

23. januar 10:00 - 11:00 | Om 1 uke |

CSRD-direktivet, en innføring

Blir din virksomhet omfattet av det nye direktivet for bærekraftsrapportering (CSRD)? Da bør du delta på dette webinar.

25. januar 09:00 - 10:30 | Om 2 uker |

Kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier og kontraktvilkår

Dette er et innføringskurs og kan komplementeres med Etisk handel Norges kurs i aktsomhetsvurderinger og kurs i kontraktoppfølging.

etisk
handel
norge

etisk
handel
norge

Alle medlemmer får

- Individuell rådgivning
- Årlig rapportering på arbeidet med etisk handel
- Gratis/reduisert pris på kurs
- Tilgang til et bredt utvalg ressurser for risikokartlegging og leverandøroppfølging

Rapportering

Sikrer kvalitet i aktsomhetsvurderinger

- Systematisk, risikobasert tilnærming
- Målbare egenrapporteringspunkt
- Objektive dokumentasjonskrav
- Medlemsforpliktelse å jobbe med kontinuerlig forbedring

Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden

- Standard kontraktsvilkår utviklet av EHN og DFØ
- Ivaretar grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter
- Pålegger leverandør å gjøre aktsomhetsvurderinger

- Revidert kriterium kommer på høring våren 2024

Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden

Leverandøren skal under hele kontraktsperioden overholde punkt 1-4 i dette kontraktsvilkåret.

Kontraktsvilkåret bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv med aktsomhetsvurderinger som metode. Begge rammeverkene anbefaler aktsomhetsvurderinger som foretrukket metode for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan virksomheter håndterer eventuell negativ påvirkning på arbeidstaker- og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Dersom leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er leverandøren forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene i leverandørkjeden.

1. Overholdelse av internasjonale konvensjoner og arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland
Varene og tjenestene som leveres i denne kontrakt skal være fremstilt under forhold som er i overensstemmelse med kravene i konvensjonene og lovgivningen angitt nedenfor. Kravene gjelder i leverandørens egen virksomhet og i leverandørkjeden og omfatter:

- ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid, barnearbeid, diskriminering, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger: nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182.
  - Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.
- FNs barnekonvensjon, artikkel 32.
- Arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland². Av særlige relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser, 2) helse, miljø og sikkerhet, 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter, samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde.

Solceller

- Utfordring kartlagt i bærekraft 17
- Rødt flagg: Kinas rolle og tvangsarbeid
- Veiledning
- Støtter medlemmer i planlegging av anskaffelse
- Nettverk tilgjengelig for sparring

Bærekraft 17 – Bransjesamarbeid bygg og anlegg

- Bransjekjennskap for bedre risikoppfølging
- Dialogmøter
- Utvikling av felles krav

- Mål om økt forutsigbarhet og reell påvirkning på mennesker samfunn og miljø.

Takk for meg!

Jonas Holmqvist
jonas@etiskhandel.no